

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis õppekava

Ester Haas

PÕHIKOOI RIIKLIKU ÕPPEKAVA ALUSVÄÄRTUSED „I LOVE ENGLISH 3“ ÕPIKUS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: emeritprofessor Jaan Mikk

Tartu 2020

Resümee

Käesolev töö vaatleb väärtusi põhikooli riikliku õppekava kontekstis, analüüsides, millised õppekavas toodud alusväärtused esinevad viiendale klassile mõeldud eesti autorite Kurm & Soolepp (2019) õpikus “I Love English 3”. Õpiku illustratsioone, tekste ja harjutusi riiklikus õppekavas toodud 19 alusväärtusele kõrvutates tuvastati, et esindatud on neist 14 erinevat väärtust 205 korral. Lisaks leiti kolm juhtu, mil esines väärtusega vastuollu minemine. Kõige enam esindatud väärtused olid kultuuriline mitmekesisus (49 näidet), hoolivus (44 näidet), lugupidamine teiste vastu (31 näidet) ja sallivus (25 näidet). Tööst lähtub, et õpikus võiks sallivuse suurendamiseks olla kujutatud rohkem erivajadustega ning teiserassilisi inimesi. Samuti võiksid illustratsioonid olla kultuuriliselt mitmekülgsemad.

Abstract

Title: “The basic values in the national curriculum for basic schools depicted in the student book “I Love English 3””. This thesis focuses on values in the context of Estonian national curriculum for basic schools (valid since 2011). It analyzes the only student book for year five by Estonian authors, “I Love English 3” (Kurm & Soolepp 2019). The illustrations, texts and exercises of the student book were compared to the list of 19 basic values from the national curriculum. 14 different values were depicted in 205 separate cases. In addition, there were three cases in which there was a controversy of values. The most common values were cultural diversity (49 examples), caring (44 examples), respect for others (31 examples) and tolerance (25 examples). The thesis concludes that in order to increase tolerance the student book could depict more characters with special needs and of other races. Also, there is a necessity for more culturally diverse illustrations.

Sisukord

Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	4
Väärtused põhikooli riiklikus õppekavas	5
Töö eesmärk ja uurimisküsimused	6
Metoodika	6
Valim	6
Andmekogumine	8
Andmete analüüs	9
Tulemused	9
Arutelu	13
Tänu sõnad	15
Autorsuse kinnitus	15
Kasutatud kirjandus	16
Lisad	18
Lisa 1 Väärtuste näited illustratsioonidel	
Lisa 2 Väärtuste näited tekstides	
Lisa 3 Väärtuste näited harjutustes	
Lisa 4 Tekst “Clean-up day”	
Lisa 5 Tekst “The clever dog”	

Sissejuhatus

Väärtuste õpetamise olulisus on hariduses jätkuvalt kasvav teema. OECD (The Future of Education and Skills, 2018) toob kokkuvõtvalt välja, et tuleviku õpilased kasutavad oma teadmisi praegu veel tundmatutes ja muutuvates olukordades. Selleks on neil vaja laialdasi teadmisi ja oskusi, sealhulgas metakognitiivseid oskusi, sotsiaalseid oskusi ja praktilisi teadmisi ning oskuseid. Neid laialdasi teadmisi aga juhivad hoiakud ja väärtused.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010) näeb ette väärtuste olulisust ning õpilaste kõlbelise arengu toetamist. Sellest tulenevalt on põhikooli riiklikus õppekavas (2011) määratletud 19 põhihariduse alusväärtust. Need väärtused peaksid läbiva teemana kajastuma rohkemal või vähemal määral igas õppeaines.

Õpik peegeldab ülevaatlikult õppe sisu, seega on oluline analüüsida, kas koolides käesoleval hetkel kasutatavad õpikud toetavad alusväärtuste õpetamist.

Teoreetiline ülevaade

Eestis on väärtusarenduse ja väärtuskasvatuse teemasid pikalt uurinud Tartu Ülikooli eetikakeskus, mis oli ka põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava arendamise protsessi kaasatud. Schihalejev (2011) toob välja, et väärtusvaba haridus on võimatu ning selle dimensiooni eiramine ei tekita mitte üksnes suuri distsipliiniprobleeme, vaid pärsib nii akadeemilist võimekust kui ka identiteedi arengut.

Väärtused ja kõlblus on ka põhikooli riikliku õppekava (2011) läbiv teema, mis tähendab, et neid peaks rohkemal või vähemal määral käsitlema igas ainetunnis. Õpik on õpetaja tegevust toetav oluline tööriist, seega peaks õpiku harjutused, tekstid ja illustratsioonid toetama riiklikus õppekavas välja toodu saavutamist. Mikk (2009) selgitab, et on oluline, milliseid hinnanguid õpikutes käsitletavale andtakse ning mida seostatakse positiivset või negatiivset tähendust omavate mõistetega. Käsitletav on õpilastele eeskujuks. On oluline näidata positiivset eeskju, kujundades seeläbi soovitud väärtushinnangute kujunemist. Mikk lisab, et välja tuleks jätta negatiivsed eeskujud.

India õpetajatele väärtuste õpetamise abimaterjalina koostatud raamatus (Values Education, 2012) tuuakse välja, et kõikidest õppeainetest on võõrkeeled parim suhtlusvahend, andes seega õpetajale suurepärase võimaluse oma tundidesse sisse tuua väärtuste teema. Võõrkeeleeõpetajatele antakse neli soovitus väärtuste teema käsitlemiseks:

- 1) Küsi suunavaid küsimusi, mis juhivad tähelepanu väärtustele;
- 2) Too näiteid – eluliste ja huvitavate näidete toomine aitab teemat üldistada;
- 3) Õpetaja võib õpilastel lasta ülesande käigus kirjeldada oma lemmikkangelaste või suurkujude häid omadusi;
- 4) Õpetaja peaks keele õppimise vastu huvi tekitama kasutades laulmist, poollauldes lugemist, lugude jutustamist ja rollimängu.

Tartu Ülikoolis koostatud bakalaureuse- ja magistritöodes on varasemalt uuritud nii väärtuskasvatust [nt Katrin Saart (2013), Erika Larin (2018)], läbivaid teemasid [nt Allar Aav (2012), Eliis Rooma (2015)] kui ka koostatud õpikute analüüse [nt Mariann Laius (2006), Durthi-Milli Elias (2010)]. Varasematest uurimustest lähtub, et väärtuskasvatus koolis on oluliselt seotud õpetajate tegevusega. Samas on oluline ka kooli poolt seada raamistik ja välja töötada vastav dokumentatsioon, mis määratleb kooli põhiväärtused. Väärtuste teemaga on võimalik arvestada erinevates ainetundides, olgu need loodusained või humanitaarained.

Väärtused põhikooli riiklikus õppekavas

Väärtuste teemat saab lahti mõtestada nii laiemalt – küsides mis on väärtus, kuidas neid ära tunda, kuidas neid kujundada – kui ka kitsamalt, keskendudes konkreetsele kontekstile. Käesoleva töö autor on valinud kitsama lähenemise, jättes kõrvale üldteoreetilise tausta, mida ülalmainitud varasemad uurimused on käsitlenud ning kontsentreerides tähelepanu 2011. aastal Vabariigi valitsuse poolt kinnitatud põhikooli riiklikus õppekavas (2011) välja toodud väärtustele.

Margit Sutrop (2012) toob uue põhikooli riikliku õppekava põhimõtteid kirjeldades välja, et kooli ülesanne ei ole valmistada õpilasi ette vaid järgmisele haridustasemele sisenemiseks, vaid toetada noorte kasvamist loovateks, harmoonilisteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus. Sutrop lisab, et

pärast pikki vaidlusi sai õppekavadesse kirja, et kool peab aitama õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning kindlustama põhiliste väärtushoiakute kujunemise.

Tartu Ülikooli eetikakeskuse teadur Olga Schihalejev ja Tallinna Reaalkooli filosoofia õpetaja Aive Pevkur (2010) selgitavad uue riikliku õppekava järgi läbivate ainete õpetamist käsitlevas kogumikus, et õppekavas on väärtuspädevus üldpädevus, milles väljendub suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi pldkehtivate moraalinormide seisukohast, samuti tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimeste ning loodusega, samuti oma ja teiste made ning rahvaste kultuuripärandiga, kaasaegse kultuuri sündmustega, lisaks väärtustada loomingut ja ilumeelt.

Samuti toob Schihalejev kõnealuse materjali lisas nr 5 välja, et õppekava alusväärtustena on sõnastatud väärtustest peab lähtuma iga ainekava ja iga kooli õppekava.

Õppekavas (2011) välja toodud alusväärtused jagunevad kahte gruppi: üldinimlikud väärtused (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikud väärtused (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Neid väärtusi arvesse võttes sätestab põhikooli riiklik õppekava (§3, lg 4): “Põhikool toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemist. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Põhikoolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.”

Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Eesti autorite poolt kokku pandud viiendale klassile mõeldud inglise keele õpik “I Love English 3” (autorid Ülle Kurm & Ene Soolepp) on esmakordselt välja antud 2014. aastal, mil kehtis juba uus põhikooli riiklik õppekava. Töös analüüsitav õpik on raamatu teine, 2019. aastal avaldatud trükk. Raamatu tiitellehel on välja toodud, et õpik vastab põhikooli riiklikule õppekavale.

2011. aastal kehtima hakanud põhikooli riiklikus õppekavas on välja toodud 19 alusväärtust, mida on ainetunnis läbiva teemana (teiste läbivate teemade kõrval) käsitlemise jaoks üsna palju. Siinkohal aitaks hästi läbimõeldud õpik oluliselt lihtsustada õpetaja tööd, võttes temalt ära vajaduse lisamaterjali otsida. Sellest tulenevalt on sõnastatud ka käesoleva bakalaureusetöö uurimisküsimus:

- Milliste põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud alusväärtuste õpetamist toetab analüüsiv õpik?

Töö eesmärk on kõrvutada 5. klassi inglise keele õpikus leiduvaid tekste, harjutusi ja illustratsioone põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud alusväärtustega ning selgitada välja kas ja kuidas õpik toetab nende alusväärtuste õpetamist koolis.

Töö tulemustest lähtuvalt saab arutleda, kas kõnealuses õpikus esinev väärtuste kujutamine on piisav, et hõlbustada õpetaja tööd ning kasvatada õpilastes väärtusi neile otseselt tähelepanu pööramata. Samuti on töö põhjal võimalik hinnata, milline on vajadus alternatiivse eesti autorite õpiku või kõnealuse õpiku täienduse järele.

Metoodika

Valim

Analüüsitava õpiku valikul sai määravaks asjaolu, et tegemist on ainsa eesti autorite koostatud inglise keele õpikuga. Konkreetselt viiendale klassile mõeldud õpiku valimisel mängis rolli töö autori varasem kogemus selle vanusegrupi õpetamisel ühe Suurbritannias välja antud õpiku abil, millest johtuvalt tekkis huvi kohaliku õpiku vastu.

Analüüsiv õpik, “I Love English 3” (autorid Ülle Kurm ja Ene Soolepp), on trükitud 2019. aastal kirjastuse Studium poolt. Õpikus on kokku 175 lehekülge, millest analüüsivad tekstid, harjutused ja illustratsioonid asuvad 125 leheküljel. Lisaks on analüüsis arvesse võetud õpiku esi- ja tagakaane illustratsioon.

Analüüsi aluseks võeti Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) välja toodud 19 alusväärtust. Need on:

- ausus;
- hoolivus;
- aukartus elu vastu;
- õiglus;
- inimväärikus;
- lugupidamine enda ja teiste vastu;
- vabadus;
- demokraatia;
- austus emakeele ja kultuuri vastu;
- patriotism;
- kultuuriline mitmekesisus;
- sallivus;
- keskkonna jätkusuutlikkus;
- õiguspõhisus;
- solidaarsus;
- vastutustundlikkus;
- sooline võrdõiguslikkus.

Uurimus on oma olemuselt nii kvalitatiivne kui ka kvantitatiivne. Töö kvalitatiivne pool oli väärtuste olemasolu hindamine ja näidete leidmine. Töö kvantitatiivne pool oli leitud näidete arvu kõrvutamine õpiku tekstide, harjutuste ja illustratsioonide koguarvule.

Andmekogumine

Andmete kogumiseks koostati nimekiri 19 alusväärtusest ning hakati leht-lehelt õpikust nende kohta näiteid välja tooma (vt lisa 1, 2 ja 3).

Õpikus leiduvaid tekste, harjutusi ja illustratsioone kõrvutati põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud 19 alusväärtusele ning hinnati nende olemasolu või puudumist. Näiteks lk 25 leiduva jutukeses “Clean-up day” (vt lisa 4) võib leida näiteid viiest erinevast väärtusest. Ausust näitab tegelase Sophie ülestunnistus, et ta ei pea end just kõige hoolikamaks inimeseks

maailmas. Hoolivust väljendab asjaolu, et ema äratab hommikul lapsi, kutsumaks neid hommikusöögile. Õiglust väljendab seik, kus ema ei luba pojal enne parki mängima minna, kui too on oma toa ära koristanud (õiglus õe suhtes, kes samuti emal koristada aitab). Lugupidamist teiste vastu näitavad viisakusväljendid, näiteks “Good morning, Oscar!” ja “Thanks, Mum!”. Vastutustundlikkust kasvatavaks võib pidada seda, kui ema palub pojal kööki tulles oma toast mustad nõud kaasa võtta.

Et suurendada töö reliaablust, töödeldi õpik kahepäevase perioodi vältel läbi neli korda, jälgides, kas autor annab illustratsioonidele ja tekstidele sama väärtust kandva tähenduse kui eelmistel kordadel.

Andmeanalüüs

Iga väärtuse puhul arvatati välja nende esinemise suhtarv võrreldes kogu tekstide, harjutuste ja illustratsioonide arvuga. Siinkohal on oluline välja tuua, et kuna põhikooli riiklik õppekava ei selgita alusväärtuste sisu lahti, lähtus töö autor väärtuste olemasolu või puudumise hindamisel isiklikust arusaamast, mida üks või teine väärtus tähendab.

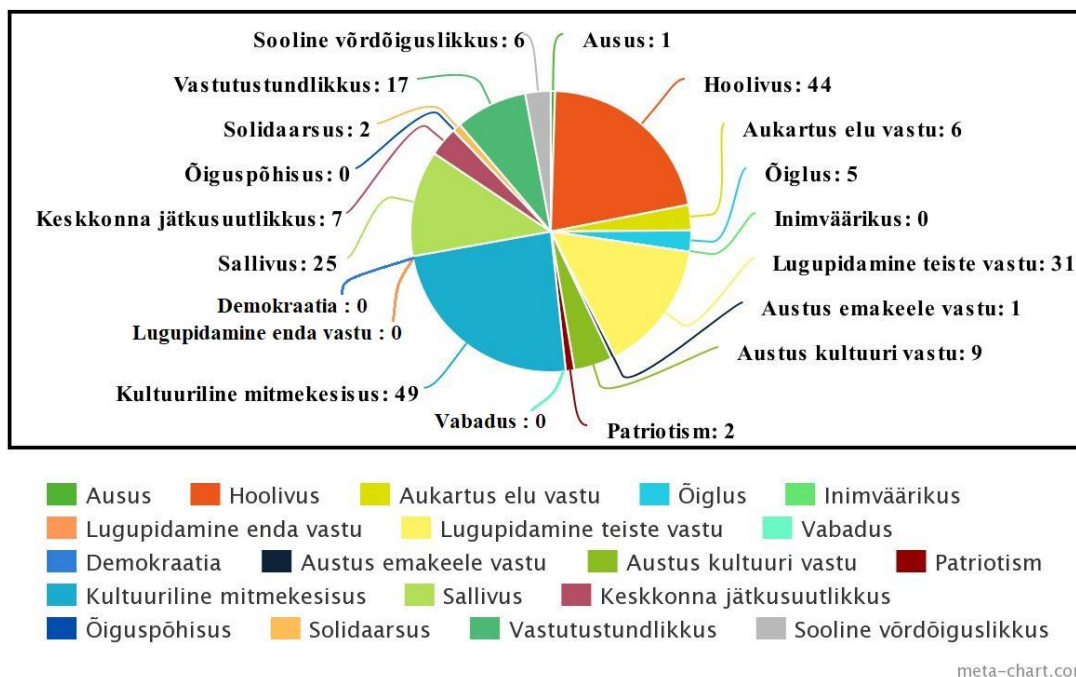
Andmete töötlemiseks kasutati tarkvaraprogrammi MS Excel. Eraldi tabel koostati illustratsioonide, harjutuste ja tekstide hindamiseks. Analüüsist jäeti välja kuulamistekstide sisu. Tulemuste osas kujutatud joonistel ei ole sisse arvestatud alusväärtustega vastuläinud väärtuseid.

Tulemused

Kokku on analüüsitud õpikus 418 illustratsiooni, millest 46 on fotod. 14 erinevat pilti korduvad. Tekste on kokku 194, millest 70 on jutud, dialoogid ja luuletused (edaspidi: tekstid) ning ülejäänud 124 on harjutused.

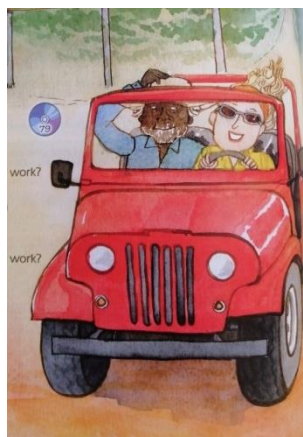
19 põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud väärtusest tuvastati 14 väärtust illustratsioonidel, tekstides ja harjutustes kokku 205 korral (vt joonis 1). Väärtused, mille kohta näiteid ei leitud, olid: inimväärikus, vabadus, lugupidamine enda vastu, demokraatia ja õiguspõhisus.

Väärtused tekstides, illustratsioonides ja harjutustes kokku

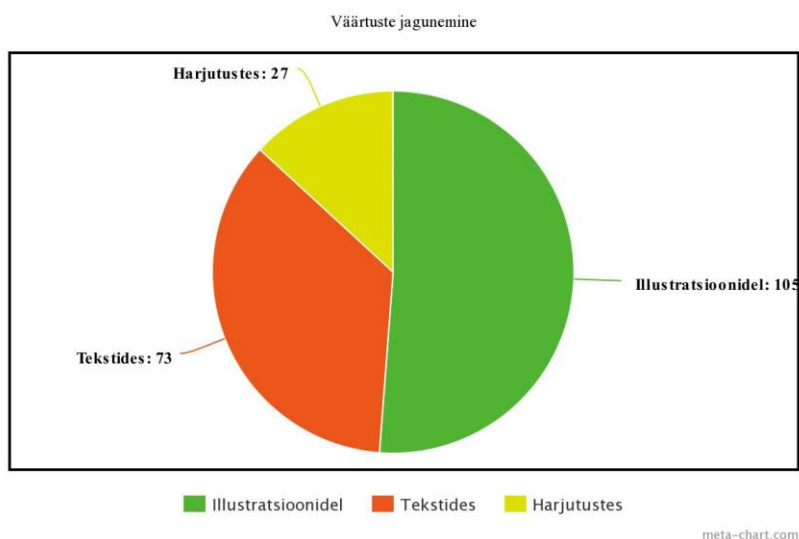
Joonis 1. Väärtused tekstides, illustratsioonides ja harjutustes kokku.

Õpiku analüüsi käigus leiti ka kolm näidet, mil autori arvates mindi väärtustega vastuollu. Üks neist oli illustratsioon, millel autojuht ega ka kaasreisija ei kanna turvavööd (vt joonis 2). Samuti esines vastuolu kahes tekstis, millest üks näis olevat taotuslikult vastuoluline, andes võimaluse tunnis õigluse teemal arutleda (vt lisa 5).

Joonis 2. Turvavöö mittekanndmine läheb vastuollu väärtusega “vastutustundlikkus” (Kurm & Soolepp, 2019, lk 92).

Kõige enam näiteid väärtuste kohta võis leida illustratsioonidelt, seejärel tekstidest ja kõige vähem harjutustest (vt joonis 3). Väärtuste esinemise kontsentratsioon oli kõrgeim tekstides, kuna mitmes tekstis leidis erinevaid väärtusi. Kuigi illustratsioonidelt leiti kõige rohkem näiteid, siis arvestades õpikus leiduvate illustratsioonide rohkust on väärtusi esindavate illustratsioonide suhtarv madal (25,9%).

Joonis 3. Väärtuste jagunemine illustratsioonide, tekstide ja harjutuste vahel.

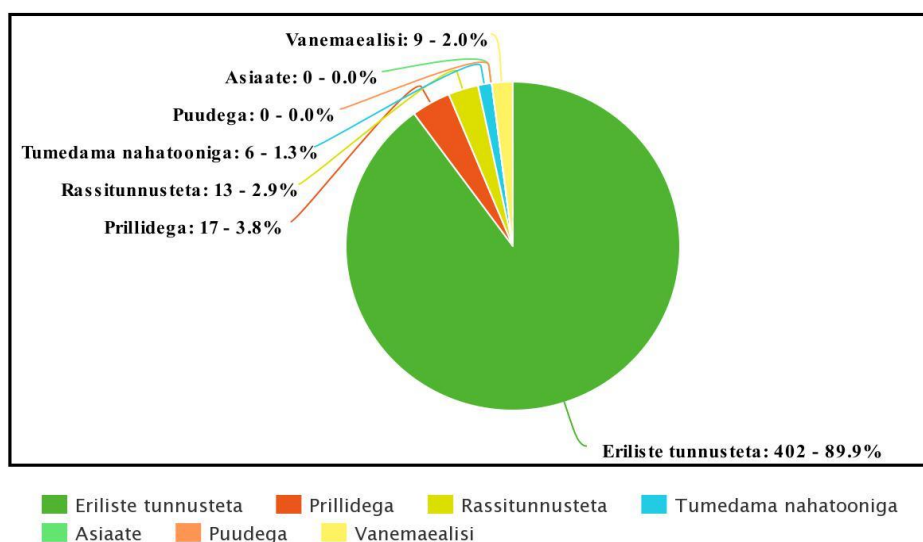
Kõige enam esindatud väärtused olid kultuuriline mitmekesisus (49 näidet), hoolivus (44 näidet), lugupidamine teiste vastu (31 näidet) ja sallivus (25 näidet). Kultuurilise mitmekesisuse alla loeti kõik illustratsioonid, tekstid ja harjutused, mis tutvustasid teiste riikide loodust, kombeid, toitu jne. Riikidest olid esindatud Kanada, Suurbritannia, Austraalia ning Ameerika Ühendriigid. Hoolivuse alla loeti kõik näited, kus illustratsioonide, tekstide ja harjutuste tegelased aitasid teisi (vt joonis 4), sealhulgas viis juhtumit, milles käsitleti heategevust ning kuus näidet hoolivusest loomade suhtes. Lugupidamine teiste vastu väljendus peamiselt viisakusväljendite kasutamises. Sallivuse näiteid leidis ülekaalukalt illustratsioonides (23 korral, tekstides vaid kahel ja harjutustes mitte ühelgi korral). Siia alla loeti muuseas pildid tumeda nahatooniga inimestest, prille kandvatest inimestest ja silmanähtavalt vanemaealistest inimestest (vt joonis 5). Kokku oli õpiku illustratsioonidel kujutatud 447 erinevat inimest, kusjuures ei

leitud ühtegi näidet füüsilise puudega ega silmanähtavalt asiaatlike tunnusjoontega inimese kujutamisest.

Joonis 4. Pildil võib näha kahte väärtust – hoolivus (loomade vastu ja ka teineteise aitamine) ning sooline võrdõiguslikkus (nii naissoost kui ka meessoost tegelane kannavad sarnase suurusega pakke) (Kurm & Soolepp, 2019, lk 123)

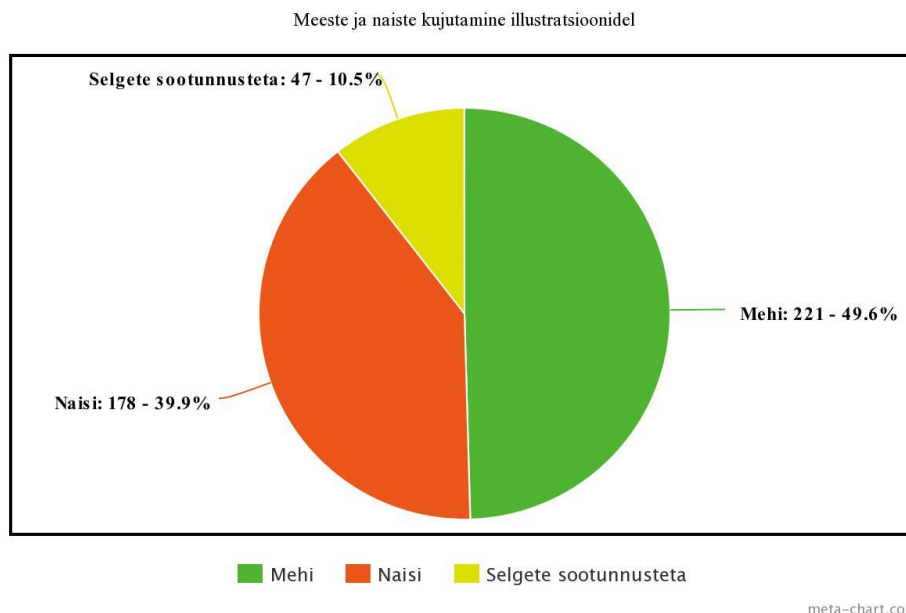
Illustratsioonidel kujutatud inimeste jagunemine

meta-chart.com

Joonis 5. Valdav enamus illustratsioonidel kujutatud inimesi oli ilma eriliste tunnusteta.

Eraldi väljatoomist väärib sooline võrdõiguslikkus, mille kohta otseseid näiteid leiti vaid kuus. Autor otsustas teemat natuke laiemalt käsitleda, loendades, kui mitmel korral oli kujutatud mehi ja naisi (vt joonis 6). Selgus, et mehi ja naisi on kujutatud peaaegu võrdselt, kerge ülekaaluga meeste kasuks. Veel võib välja tuua, et 114 juhust, mil oli selgelt aru saada, milliseid rõivaid pildil kujutatud naine kannab, kandis 64% kleiti või seelikut ja 35,9% pükse.

Joonis 6. Peaaegu pooled õpikus kujutatud inimestest olid mehed.

Arutelu

Ülle Kurmi ja Ene Soolepa (2019) koostatud viiendale klassile mõeldud inglise keele õpikus “I Love English 3” leiduvate illustatsioonide, tekstide ja harjutuste sisu põhikooli riiklikus õppekavas välja toodud 19 alusväärtusega kõrvutamise eesmärk oli välja selgitada, milliste kõnealuste väärtuste õpetamist analüüsiv õpik toetab. Õpik toetab 14 erineva alusväärtuse õpetamist. Need alusväärtused on: ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, lugupidamine teiste vastu, austus emakeele vastu, austus kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus.

Autorile ei tulnud üllatusena, et näidete arvult enimesinenud väärtus oli kultuuriline mitmekesisus. Ka põhikooli riikliku õppekavas (2011, lisa nr 2) tuuakse välja: “Võõrkeeled avardavad inimese tunnetusvõimalusi ning suutlikkust mõista ja väärtustada mitmekultuurilist maailma, arendavad erinevate keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega süsteemset mõtlemist ning eneseväljendusvõimalusi. Võõrkeeled arendavad kultuuriteadlikku suhtlusvõimet, andes teadmisi eri maade ja eri keeli kõnelevate rahvaste kohta.” Samas ei saa jätta mainimata, et kultuuriline mitmekesisus on esitatud siiski läänelikus võtmes. Näiteks terves Austraaliale pühendatud

peatükis ei ole kordagi mainitud aborigeenide kultuuriga seonduvat. Samuti oli läänelik tegelaste riietus illustratsioonidel kogu õpikus.

Kultuurilise mitmekesisusega mingis mõttes seotud väärtus on sallivus. Võttes arvesse Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide multikultuurilisust ning erinevate seal elavate eri rahvaste rohkust, olid illustratsioonidel kujutatud tegelased autori arvates üllatavalt ühekülgsed. Tumedanahaliste tegelaste arv kogu kujutatud inimeste arvust moodustas kõigest 1,3%, samas kui asiaatlike tunnustega tegelasi ei leitud üldse. Autorile ei mõjunud õpiku illustratsioonid autentselt, pigem oli inimesi kujutatud liiga eesti kultuurist lähtuvalt.

Sallivuse suhtes üks suur vajakajäämisi kõnealuses õpikus oli erivajadusega tegelaste peaaegu täielik puudumine. Vaid 3,8% tegelastest kandis prille, mida aga ei pruugi prillikandjate suure levikuga eesti ühiskonnas esmapilgul erivajadusega seostada. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010, §6, lg 1) sätestab: “Kvaliteetne üldharidus järgib kaasava hariduse põhimõtteid ning on võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest;” Tekstides ja harjutustes on täielikult käsitlemata füüsilised erivajadused, rääkimata vaimsetest erivajadustest. Autor julgub teha soovitus, et kui soovime rakendada kaasavat haridust, on oluline suurendada õpilaste sallivust erinevate inimeste suhtes ja see peaks kajastuma iga aine õppematerjalides.

Positiivse näitena jäi silma tekst “The Clever Dog”, mis annab õpetajale suurepärase tööriista, mille najal arutleda õigluse üle. Siiski on otsus teemat puudutada või mitte puudutada jäetud täielikult õpetaja meelevalda. Autor kahtleb, kas teksti väärtuse nurga alt arutlemata jätmine ei anna ehk õpilastele segast või lausa vastupidist signaali selle kohta, mis on õiglane.

“I Love English 3” õpik on silmapaistev illustratsioonide rohkuse poolest. Seega on mõnevõrra üllatav, et vaid 29,5% kõikidest illustratsioonidest käsitlevad väärtusi. Eelkoolipedagoogidele mõeldud käsiraamat “Visuaalne, auditiivne ja kinesteetiline õpistiil” (Agape *et al.*) toob välja, et kõige levinum on visuaalne õpistiil. Seega tundub töö autorile mõistlik õpiku kavandamisel illustratsioone läbivate teemade (sealhulgas väärtuste) käsitlemisel maksimaalselt ära kasutada.

Käesoleva töö peamine piirang seisneb selle subjektiivsuses. Subjektiivsus tuleneb asjaolust, et põhikooli riiklikus õppekavas ei ole alusväärtuste tähendust lahti seletatud. Samas

tuleb möönda, et mahukama ja pikaajalisema uurimustöö raames oleks võimalus näiteks suhelda Haridus- ja Teadusministeeriumiga või mõne õppekava koostamise juures olnud eksperdiga ning paluda neil oma nägemust kõnealustest väärtustest avada.

Arutelu kokku võttes võib nõus olla õpiku tiitellehel toodud väitega, et õpik vastab põhikooli riiklikule õppekavale, vähemasti väärtuste kontekstist. Siiski ei leia autor, et õpik oleks õpetaja tööd väärtuste õpetamisel piisavalt hõlbustav abivahend. Lihtsamini öeldes, õpikul on veel arenguruumi, eriti mis puudutab illustratsioonide mitmekülgsusest ja sallivuse väärtustamist. Käesolevat tööd saab täienduste tegemisel aluseks võtta, samas leiab autor, et teema vajab veel põhjalikumat ja vähem subjektiivset uurimist.

Tänu sõnad

Olen siiralt tänulik juhendajale, õppekorraldusspetsialistile ning kõigile teistele, kes toetasid lõputöö valmimist hea nõu ja lahke sõnaga.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Ester Haas

/digiallkirjastatud/

19.05.2020

Kasutatud kirjandus

Aav, A. (2012). *Läbivad teemad kahes seitsmenda klassi matemaatika õpikus*. Publitseerimata bakalareusetöö. Tartu Ülikool.

Agape, S., Bancenau, A.R., Chirvase, D., Huzum, I.T., Marinescu, D., Nistor, L., Parca, G., Purice, F.A., Stefanica, A.V., Bakir, S., Ackaalan, S., Karacirak, N., Bayindir, S., Özcuahadar, D., Cagman, M.L., Amossova, N., Vall, N., Miljan, L., Reinup, J., Voronenko, L. *Visuaalne, auditivne ja kinesteetiline õpistiil. Eelkoolipedagoogi käsiraamat*. Külastatud aadressil http://www.dc4f.lv/faili/O1%20Methodology%20Manual%20for%20Pedagogues_EE.pdf

Elias, D-M. (2010). *Väärtuste esitamine ühiskonnaõpetuse õpikus*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Kurm, Ü. & Soolepp, E. (2019). *I Love English 3*. Tartu: Studium

Laius, M. (2006). *Väärtused I kooliastme Koolibri ja Avita kirjastuse matemaatika tööraamatutes ja õpikutes*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.

Larin, E. (2018). *Väärtuskasvatus I ja II kooliastme matemaatikatundides*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.

Luis, Ü (koost.). (2010). *Läbivad teemad õppekavas ja nende rakendamine koolis*. Schihalejev, O. & Pevkur, A. *Väärtuskasvatuse mudelit otsides* (lk 174-190) Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010). *Riigi Teataja I 2010, 41, 240*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019120>

Mikk, J. (2009). *Väärtuskasvatus õppekirjanudses ja õppekavades*. Külastatud aadressil <https://www.eetika.ee/sites/default/files/eetika/files/V%c3%a4%c3%a4rtuskasvatus%20%c3%b5ppekirjanduses%20ja%20%c3%b5ppekavades.pdf>

Põhikooli riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I, 14.01.2011, 1*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018008>

Rooma, E. (2015). *Autentsed õppematerjalid läbivate teemade õpetamisel põhikooli II astme inglise keele tunnis*. Publitseerimata bakalareusetöö. Tartu Ülikool.

Saart, K. (2013). *Väärtuskasvatus koolis ja selle võimalused ainetunnis (bioloogia tunni näitel)*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.

Schihalejev, O. (2011). *Väärtuskasvatus õpetajakoolituses*. Tartu: TÜ Kirjastus

Sutrop, M. & Randma, L. (2012). *Õpetaja kui väärtuskasvataja – miks ja kuidas*. Külastatud aadressil <https://www.eetika.ee/et/vaartusarendus/projekt-opetaja-vaartuskasvatuslikud-padevused>

The Future of Education and Skills: Education 2030 (2018). Külastatud aadressil [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

Values Education: a Handbook for Teachers (2012). Delhi: Central Board of Secondary Education

Lisad

Lisa 1. Väärtuste näited illustratsioonidel

Väärtuse nimetus	Lehekülje number, millel väärtus esineb																				Kokku
Austus																					0
Hoolivus	122	23	36	38 x2	78	84 x3	92	109 x2	120	123 x5											18
Aukartus elu vastu	71 x4																				4
Õiglus																					0
Inimväärikus																					0
Lugupidamine enda vastu																					0
Lugupidamine teiste vastu	43 x4																				4
Vabadus																					0
Demokraatia																					0
Austus emakeele vastu																					0
Austus kultuuri vastu	34 x4	69 x3																			7
Patriotism	34																				1
Kultuuriline mitmekesisus	esikaas	31 x2	32 x5	33 x2	60 x6	64	65 x2	66	68 x3	92	96 x4	100	102	103 x6							36
Sallivus	19	29	63	esikaas	23	28	37	38 x2	42	43	48	53	80	88	92	93	94 x2	107	119 x2	123	23
Keskkonna jätkusuutlikkus	23	24																			2
Õiguspõhisus																					0
Solidaarsus	8																				1
Vastutustundlikkus	8	23	28	29	46 x2																6
Sooline võrdõiguslikkus	92	94	123																		3
Märkus: xn tähistab leheküljel leiduvate sama väärtuse näidete arvu																					

Lisa 2. Väärtuste näited tekstides

Väärtuste näited tekstides																				
Väärtuse nimetus	Lehekülje number, millel väärtus esineb																		Kokku	
Ausus	25																		1	
Hoolivus	10	19	20	23	25	27	39	49	57	72	78	81	87	113	120				15	
Aukartus elu vastu	70	102																	2	
Õiglus	25	49	54	57	125														5	
Inimväärikus																			0	
Lugupidamine enda vastu																			0	
Lugupidamine teiste vastu	39	49	81	10	11	19	25	28	33 x2	42	44	57	65	66	72	74	102	108	125	20
Vabadus																			0	
Demokraatia																			0	
Austus emakeele vastu	127																		1	
Austus kultuuri vastu	127	47																	2	
Patriotism																			0	
Kultuuriline mitmekesisus	14	18	31	33	44	60	61	66	102	110	95	127							12	
Sallivus	39	88																	2	
Keskkonna jätkusuutlikkus	23	27	113																3	
Õiguspõhisus																			0	
Solidaarsus	81																		1	
Vastutustundlikkus	25	27	28	39	56	113													6	
Sooline võrdõigluslikkus	14	92	102																3	
Märkus: xn tähistab leheküljel leiduvate sama väärtuse näidete arvu																				

Lisa 3. Väärtuste näited harjutustes

Väärtuste näited harjutustes												
Väärtuse nimetus	Lehekülje number, millel väärtus esineb											Kokku
Ausus												0
Hoolivus	22	28	71	72	78	80	97	104	120	123	131	11
Aukartus elu vastu												0
Õiglus												0
Inimväärikus												0
Lugupidamine enda vastu												0
Lugupidamine teiste vastu	22	45	63	65	109	111	130					7
Vabadus												0
Demokraatia												0
Austus emakeele vastu												0
Austus kultuuri vastu												0
Patriotism	34											1
Kultuuriline mitmekesisus	61											1
Sallivus												0
Keskkonna jätkusuutlikkus	27	28										2
Õiguspõhisus												0
Solidaarsus												0
Vastutustundlikkus	28	71	113	131	41							5
Sooline võrdõiguslikkus												0

Lisa 4. Tekst “Clean-up day”

“Time to get up, sweetie!” called Mum.

“Oh no. It’s Saturday. Give me five more minutes, please.”

“Don’t forget, it’s the clean-up day.” Mum stepped into Sophie’s bedroom and looked around.

“What’s that?” she asked. There was a huge pile of clothes on the floor. “Why don’t you put them in your wardrobe?”

“There’s no room. It’s full.” Now Sophie sat up in her bed.

Mum opened the wardrobe door and they both stared at the mess in it.

“I know I’m not the tidiest person in the world,” said Sophie quietly.

Mum didn't say anything. She just walked out of the room.

Then Mum opened the door to Oscar's bedroom. There were clothes, books, and sweet wrappers all over the place. There were two mugs and a pizza box under his bed and on his desk. One of Oscar's new trainers was on top of his desk. It was without the lace. There were piles of Lego boxes and games on the floor. Oscar was still in bed.

"Good morning, Oscar! Breakfast is ready."

"Thanks, Mum!"

"Bring the mugs when you come downstairs," she added.

"All right. By the way, I'm off to the park after breakfast," Oscar said.

"No way! You need to clean up your room first." Mum sounded firm. "Come on. Let's talk about it in the kitchen."

"Another boring day," thought Oscar. Then he walked down the stairs.

Lisa 5. Tekst "The clever dog"

One day nine dogs went out to hunt. They met a lion. The lion said, "I'm hungry. I'm hunting, too. Let's hunt together." So the dogs and the lion hunted together all day. They caught ten antelopes.

The lion said, "It's time to divide the meat." One of the dogs answered, "Why, that's easy. Let's make it equal. We are ten and we have ten antelopes, so each of us will have one antelope."

The lion became furious. "That's not equal," he roared. The lion attacked the poor dog. He bit and shook it badly. Then he tore off the dog's tail.

The other dogs didn't say a word. They were so frightened. Then one of the dogs said, "Our brother was wrong. We need to give nine antelopes to King Lion. Then they will be ten together. And we dogs will take one antelope so that we will also be ten together. Ten to ten is equal, isn't it?"

The lion liked the answer and asked the dog, “Who taught you to divide like this? You’re a clever dog.” The dog answered, “Oh, King Lion, you attacked our brother and tore off its tail. My brother who lost its tail taught me, King Lion!”

Mina, Ester Haas,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Põhikooli riiklikku õppekava alusväärtused „I Love English 3“ õpikus“, mille juhendaja on Jaan

Mikk,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ester Haas

19.05.2020